

ПЕДАГОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНОГО ПРОФІЛЮ

Лебегук Л.В.

Педагогічний менеджмент системи підготовки педагогів закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю має бути суттєво удосконалений. Реалізація професійної функції педагогів закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю передбачає досягнення на основі принципів і методів педагогічного менеджменту їхньої професійної мети – використання й підвищення соціального й інтелектуального потенціалу учасників еколого-натуралістичних гуртків для підвищення успішності вирішення ними життєвих завдань.

Дослідження підготовки педагогів закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю можуть базуватися на теоретико-методологічних працях С. Гончаренка, І. Зязюна [9], В. Кременя та ін.; працях з управління професійною освітою педагогічних працівників Р. Гуревича, О. Гури, О. Дубасенюк, Л. Кравченко [1; 5], Н. Ничкало [9], В. Стрельнікова [8; 10–15; 19], Л. Хомич та ін.

Аналіз нормативної, наукової і навчальної літератури показав, що основними положеннями нової парадигми управління освітніми системами (у їх складі – система підготовки педагогів закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю) є такі: а) запровадження науково-технічних досягнень – головний напрям підвищення рівня функціонування будь-якого закладу освіти; б) освіта розглядається як відкрита система управління, яка швидко реагує на зміни у зовнішньому середовищі; в) орієнтація освітніх систем на підвищення якості підготовки і найбільш повне задоволення запитів суспільства; г) забезпечення адекватності та швидкості реакції закладів освіти на зміну кон'юнктури ринку; д) зростання ролі мотивації, інновацій, організаційної культури, стилю управління освітніми системами [4, с. 124].

Аналіз наукових праць вітчизняних авторів, разом з тим, показав недостатню увагу дослідників до питання підготовки педагогів закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю.

Зважаючи на вищезазначене, маємо на меті: 1) виокремити напрями досягнення

мети підготовки педагогів закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю з позицій теорії управління; 2) визначити принципи, функції і методи менеджменту системи підготовки педагогів закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю.

Отже, спочатку виокремимо з позицій теорії управління напрями досягнення мети підготовки педагогів закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю. Нашими дослідженнями [2–8; 16–19 та ін.] і практикою підтверджено, що досягнення мети підготовки педагогів закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю забезпечується вирішенням комплексу завдань педагогічного менеджменту: а) організацією і забезпеченням ефективного функціонування системи підготовки педагогів закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю у процесі повсякденного практичного вирішення ними їхніх завдань; б) зростанням рівня професійної компетентності педагогів закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю на основі організації системи їхньої диференційованої підготовки; в) оптимізацією навчальної діяльності через включення кожного здобувача освіти у систему підготовки методів і дій, які найбільше реалізують готовність до роботи з учасниками еколого-натуралістичних гуртків; г) урахуванням індивідуальних і групових особливостей здобувачів освіти організаторами навчання; д) допомоги здобувачам освіти у самовихованні, самоосвіті і підвищенні особистої підготовленості до роботи з учасниками еколого-натуралістичних гуртків.

У цілому, сучасний заклад педагогічної освіти, система підготовки педагогів закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю в закладі педагогічної освіти є складними соціально-педагогічними системами, однією з важливих їхніх характеристик є управління.

Згідно другого завдання нашого дослідження виділимо підтверджені практикою принципи менеджменту системи підготовки

педагогів закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю:

а) принцип формулювання мети, який є основою планування, організації, контролю, тобто основою змісту всієї діяльності педагога закладу позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю у роботі з учасниками еколого-натуралістичних гуртків як управління;

б) принцип цілеспрямованості, який відображає вимоги до постановки мети з урахуванням її оптимальності, реальності, перспективності;

в) принцип кооперації, який відображає важливі вимоги до діяльності педагогів закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю з опорою на колективний розум і колективну творчість;

г) принцип функціонального підходу, який є умовою постійного розвитку, удосконалення педагогів закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю у роботі з учасниками еколого-натуралістичних гуртків на основі постійного уточнення і конкретизації їхніх запитів;

д) принцип самовдосконалення, який здійснюється на основі досягнення теорії і передової практики роботи з учасниками еколого-натуралістичних гуртків.

До функцій педагогічного менеджменту системи підготовки педагогів закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю нами віднесено:

а) планування, яке є основною функцією управління і полягає у визначенні мети і напряду діяльності означеної системи;

б) прийняття управлінського рішення, що є основною проблемою управління у змінному середовищі;

в) укомплектування штату педагогів закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю, оскільки менеджмент передбачає інвестування у розвиток колективу;

г) ефективна комунікація означає, що керівники мають інформувати педагогів закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю про мету і наміри діяльності;

д) стимулювання, здебільшого нагородження педагогів закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю за знаходження нових способів ефективною роботи на основі довгострокової програми;

е) керівництво, коли керівники гуртків еколого-натуралістичного профілю пристосовують свій стиль до вимог ситуації, вони стають визнаними «лідерами»;

є) контроль здійснюється через порівняння бажаних результатів роботи з учасниками еколого-натуралістичних гуртків з досягнутими, потім застосовуються необхідні корективальні дії.

Означені функції в комплексі відображають хід і послідовність управлінських дій у педагогічному менеджменті системи підготовки педагогів закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю, їх завершений цикл.

Наукові основи педагогічного управління актуалізують питання про методи управління, які є способами досягнення поставленої мети, способами реалізації основних функцій педагогічного управління системою підготовки педагогів закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю в закладі педагогічної освіти. Основні методи педагогічного управління можна поділити: а) за об'єктами управління (державні, регіональні, місцеві); б) за суб'єктами управління (адміністративні, господарські); в) за метою (стратегічні, тактичні, оперативні); г) за часом (перспективні, довготермінові, поточні); д) за стилем управління (авторитарні, демократичні, ліберальні).

Застосування означених методів сприяє формуванню у педагогів закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю у закладі педагогічної освіти добросовісного ставлення до роботи з учасниками еколого-натуралістичних гуртків, формування відповідальності педагога закладу позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю за доручену справу і почуття обов'язку, розвитку громадської активності тощо. Ці методи сприяють підтримці авторитету особистості педагога закладу позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю, його інтересів, забезпеченню свободи його особистості у процесі підготовки до роботи з учасниками еколого-натуралістичних гуртків.

У цілому, основною метою підготовки педагогів закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю є досягнення конкурентності на ринку праці, компетентності і відповідальності, здатності на рівні світових стандартів, готовності до постійного професіонального зростання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кравченко Л. М. Принципи і методи наукового менеджменту в освіті. Зб. наук. пр. ПДПУ імені В. Г. Короленка. Серія «Педагогічні науки». 2004. Вип. 3 (36). С. 21–28.
2. Лебедик Л. В. Досвід формування та розвитку професійної компетентності педагогів закладів позашкільної освіти у провідних країнах Західної Європи. Інноваційні технології розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти: збірник наукових статей / За заг. ред. Г. Л. Єфремової. Суми, 2022. 440 с. С. 53–58.
3. Лебедик Л. В. Забезпечення якості підготовки і підвищення кваліфікації педагогів закладів позашкільної освіти. Підвищення якості національної освіти у контексті викликів сьогодення : матеріали Регіон. наук.-практ. конф. (26 трав. 2022 р., м. Харків) / за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків : ФОП Петров В. В., 2022. 349 с. С. 168–171.
4. Лебедик Л. В. Менеджмент підготовки викладачів вищої школи. Наукові записки / Ред. кол.: В. В. Радул, С. П. Величко та ін. Вип. 141. Ч. II. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. С. 124–126.
5. Лебедик Леся, Кравченко Любов. Розвиток професійної культури викладачів економіки в умовах магістратури. Українська професійна освіта. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2018. №4. С. 46–53.
6. Лебедик Л. Педагогічний менеджмент системи підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи. Українська професійна освіта. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2020. Вип. 7. С. 50–56.
7. Лебедик Л. В. Підготовка керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти. Проектування розвитку та психолого-педагогічного супроводу обдарованої особистості: в умовах воєнного стану : матеріали наук.-практ. онлайн-конф. (Київ, 23–25 черв. 2022 р.). Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2022. 368 с. С. 149–157.
8. Лебедик Л. В., Стрельников В. Ю., Стрельников М. В. Сучасні технології навчання і методики викладання дисциплін: Навчально-методичний посібник. Полтава : АСМІ, 2020. 303 с.
9. Неперервна професійна освіта: теорія і практика : зб. наук. праць : у 2-х ч. / за ред. І.А. Зязюна, Н.Г. Ничкало. 2001. Ч. 1. 305 с. Ч. 2. 302 с.
10. Стрельников В. Ю. Критерії якості підготовки фахівців у закладах освіти. Використання технологій менеджменту якості в управлінні закладами освіти : зб. матер. II регіональної наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, Україна, 20 листоп. 2018 р.) / укл. : Брик Р.С., Дідух Т.Г. Тернопіль : ТОКІППО, 2019. С. 73–79.
11. Стрельников В. Ю. Менеджмент якості підготовки магістрів спеціальності «Педагогіка вищої школи». Менеджмент розвитку соціально-економічних систем у новій економіці : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 14–15 трав. 2015 р.). Полтава : ПУЕТ, 2015. С. 194–197.
12. Стрельников В. Ю. Педагогічна діагностика як інструмент управління якістю навчального процесу в закладах освіти територіальних громад. Проблеми, досвід та вдосконалення методичної роботи у закладах освіти : матеріали Усеукр. наук.-практ. конф. (24 листоп. 2021 р., м. Харків) / за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків : ФОП Петров В. В., 2021. 455 с. С. 387–394.
13. Стрельников В. Ю. Педагогічний менеджмент підготовки суб'єктів спортивної діяльності. Актуальні проблеми психолого-педагогічного супроводу та розвитку суб'єктів спортивної діяльності: Матеріали IV Всеукр. наук. електронної конф. (м. Київ, 29 жовт. 2021 р.) / Відповід. ред.: Т. М. Булгакова. К., 2021. С. 97–98.
14. Стрельников В. Ю. Професійний розвиток майбутнього фахівця як складник його соціальної діяльності у контексті сучасної соціокультурної ситуації. Соціально-педагогічна діяльність в умовах трансформації суспільства: теоретичні та прикладні проблеми : монографія / С. П. Архипова, Т. М. Десятов, І. І. Кругляк та ін. ; за заг. ред. С. П. Архипової. Черкаси : Вид. ФОП Гордієнко Є. І., 2014. С. 19–46.
15. Стрельников В. Ю. Управління професійним розвитком педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти в умовах короткотермінових курсів підвищення кваліфікації. Актуальні проблеми управління освітою і навчальними закладами: зб. наук.

пр. / за заг. ред. Л. А. Мартинець. Вип. 3. Ч. 1. Особливості управління навчальним закладом у сучасній системі освіти. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. С. 101–104.

16. Lebedyk L. V. 1.15. Structural components and functions of projecting activity of future high school teachers. Theory and Practice of Future Teacher's Training for Work in New Ukrainian School: monograph / Edit. I. F. Prokopenko, I. M. Trubavina. Prague, OKTAN PRINT s.r.o., 2020. 674 p. P. 155–162.

17. Lebedyk L. V. Forms of Pedagogical Preparation of Higher School Teachers Within Master's Degree Studies. Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, sectio J. Paedagogia-Psychologia. Lublin Polonia. Vol. XXXII, 1 2019. P. 89–98.

18. Svitlana O. Shara, Larisa I. Vorona, Iryna O. Kalinichenko, Lesia V. Lebedyk

and Larisa M. Olifira. The formation of the humanistic position of the student in the educational process. Journal of Intellectual Disability. Diagnosis and Treatment. 2020. Volume 8. № 3. pp. 472–484. URL : <https://www.lifescienceglobal.com/journals/journal-of-intellectual-disability-diagnosis-and-treatment/volume-8-number-3/82-abstract/jiddt/4043-abstract-students-humanistic-position-formation-in-the-educational-process>

19. Strelnikov V. Yu., Lebedyk L. V., Hura T. V., Sysoieva S. I., Stankevych S. V., Shapovalova E. V., Avilova O. Ye. Leadership and social work in the environmental management system. Ukrainian Journal of Ecology. 2021. № 11 (2). С. 349–351. URL : <https://www.ujecology.com/articles/leadership-and-social-work-in-the-environmental-management-system.pdf>

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНОГО ПРОФІЛЮ

Стрельніков В. Ю.

Перегляду концептуальних засад (змісту, технологій, принципів) системи підвищення кваліфікації педагогів закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю об'єктивно вимагає рух України до світового освітнього простору. Це підвищення кваліфікації має гарантувати досягнення високої якості й результатів роботи фахівців.

Сьогодні у системі неперервної освіти назріла потреба в нових теоріях, зокрема, назріла проблема розробки й реалізації концепції підвищення кваліфікації педагогів закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю, яка відповідала б сучасному інформаційному суспільству. Будуючи концепцію підвищення кваліфікації педагогів закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю, слід врахувати, що дидактика неперервної освіти, як плюралістична наука, послуговується різними засадами, з різних сторін вивчає об'єкт свого дослідження. Хоча, інколи дослідники не вважають дидактику наукою, а мистецтвом, висловлюють сумніви щодо стабільності дидактичних закономірностей [6, с. 46]. Для підтвердження стабільності дидактичних закономірностей, слід зважати на протиріччя дидактичних засад, уникати суперечливості теоретичних висновків.

Якісне підвищення кваліфікації педагогічних працівників у системі неперервної освіти полягає у створенні належних для неї умов, побудові означеного науково-методичного підвищення кваліфікації як упорядкованої множини взаємопов'язаних і взаємообумовлених функціональних і структурних компонентів, що становлять єдине ціле, поєднані спільною метою і завданнями, спрямованими на якість системи. Слід зважати на гальмування розвитку концепції її надмірною «цілісністю», відсутністю внутрішніх логічних протиріч [6, с. 47].

Концептуальні засади підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю у системі неперервної освіти мають відповідати усталеним вимогам: бути ідеальною моделлю досліджуваного підвищення кваліфікації (у гносеологічному плані); враховувати загальні закони, принципи, пояснювати сутність досліджуваного явища (підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю у системі неперервної освіти); пояснювати передбачення ходу подій і їх наслідків; перевіряти на практиці істинність цих пояснень; використовувати для опису підвищення